

ISSN:1306-3111
e-Journal of New World Sciences Academy
2009, Volume: 4, Number: 3, Article Number: 1C0080

EDUCATION SCIENCES

Received: November 2008

Accepted: June 2009

Series : 1C

ISSN : 1308-7274

© 2009 www.newwsa.com

Kamile Gülüm

Adiyaman University

kgulum@adiyaman.edu.tr

Adiyaman-Türkiye

İLKÖĞRETİM BEŞİNCİ SINIF ÖĞRENCİLERİNİN COĞRAFİ KAVRAMLARI ÖĞRENME DÜZEYİ VE KAVRAM YANILGILARI ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA

ÖZET

Coğrafya öğretiminde önemli bir yere sahip olan kavramlar, İlköğretim öğrencilerinin öğrenmekte problem yaşadığı konulardandır. Bu çalışma ile İlköğretim beşinci sınıf öğrencilerinin Coğrafya Coğrafi kavramları öğrenme düzeyi araştırılmıştır. Çalışmaya Adiyaman İlinde 2008-2009 eğitim-öğretim yılında İlköğretim okullarının beşinci sınıfında öğrenim gören 338 öğrenci katılmıştır. Çalışmada, elde edilen verilerin ışığında coğrafi kavramları öğrenmede öğrenciler arasında cinsiyete göre anlamlı bir fark bulunmazken anne ve babanın eğitim durumu ile ailenin ekonomik gelirine göre öğrenciler arasında anlamlı bir fark olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Coğrafya, Coğrafi Kavramlar, Kavram Öğrenme, Kavram Yanılgıları, Sosyal Bilgiler

A STUDY ON LEARNING LEVELS OF GEOGRAPHY CONCEPTS AND MISCONCEPT IN THE 5TH GRADE STUDENTS

ABSTRACT

Concepts that are important in geography teaching are subjects primary school students find difficult to learn. This study aims at determining learning levels of geographical concepts and misconceptions in the 5th grade students. 338 5th grade students took part in the study during the academic year 2008-2009 in Adiyaman Province. The study results revealed that the school and educational backgrounds and economical conditions of the parents had significant effect on the learning geographical concepts, whereas, gender did not have a significant effect on learning the concepts.

Keywords: Geography, Geographical Concepts, Conception Learning Misconceptions, Social Science

1. GİRİŞ (INTRODUCTION)

İlköğretim kavram öğretiminin temelini oluşturmaktadır. Her bilimin kendine özgü kavramları olduğu gibi, Sosyal Bilgiler Dersi içinde yer alan Coğrafya konularının da kendine özgü temel kavramları vardır. Bu kavramlarla öğrenciler hayatlarında ilk kez ilköğretime başladıktan sonra karşılaşmaktadırlar. Bu nedenle öğrenciler bu kavramları çoğu zaman anlamakta güçlük çekmekte, yanlış anlamakta veya birbirine karıştırabilmektedir. Platten (1995)'in İngiliz Ulusal Coğrafya Müfredat programında yer alan 30 coğrafi kavram üzerinde yaptığı çalışmasında, ilköğretim çocuklarının Coğrafi kavramları anlamakta büyük zorluklarla karşılaştığı hatta genelde yanlış anlamaların olduğunu tespit etmiştir.

İlköğretimde öğrencilere temel kavramların doğru olarak kavratılması önemlidir. Tam olarak öğrenilmeyen veya eksik eksik öğrenilen kavramlar öğrencinin daha sonraki öğretim yaşantısında da devam etmektedir (Koroğlu, Yavuz, Ertem, 2004). Ayrıca temel kavramları öğrencilere kazandırmadan daha ayrıntılı ve zor bilgileri öğretmek mümkün değildir (Doğanay, 1993). Ancak yapılan araştırmalar öğrencilerin sahip oldukları yanlış kavramların düzeltilmesine karşı dirençli olduklarını ortaya koymuştur (Karamustafaoğlu vd, 2004). Gagne (1965)'ye göre öğrenciler özellikle somut kavramları yaşamın ilk yıllarından itibaren informal yollarla öğrenirken soyut kavramları öğrenmesi için eğitime ihtiyaç duyarlar. Bu nedenle yanlış öğrendikleri kavramları düzeltmeye karşı dirençlidirler.

İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi müfredat programının amaçlarından biri Coğrafyaya ait temel kavramların tam ve doğru olarak öğretilmesidir (Ekiz ve Akbaş, 2005). Eksik veya yanlış öğrenilen kavramlar sonucu öğrenciler çevrelerinde olup biten olayları sahip oldukları yanlış kavramlarla açıklamaya çalışacaklardır (Büyükkasap vd,2001).Bu nedenle ilköğretim Sosyal Bilgiler dersi konuları içinde yer alan coğrafi kavramların tam ve doğru olarak öğretilmesi oldukça önemlidir. Coğrafyaya ait bu kavramlar eğitimin farklı kademelerinde öğretilir (Şahin, 2004).

Kavram öğretiminde, kavram yanlışlarının bilinmesi önemlidir. Öğrencilerin kavram yanlışlarını belirlemek amacıyla pek çok çalışma bulunmakla birlikte bunların çoğu fen alanında yapılmıştır (Akgün ve Gönen, 2004; Çalık, 2003; Ebezener & Frezer, 2001; Amir & Tamir, 1994; Eyidoğan ve Güneysu, 2002; Rowell vd, 1990). Coğrafya konu alanında ilköğretim öğrencileri düzeyinde yapılmış çalışmaların sayısı azdır. Bu konu ile ilgili olarak Baloğlu (2005)'nin "İlköğretim 6. Sınıf Öğrencilerinin Dünya ve Evren Konusu İle İlgili Kavram Yanlışları" adlı çalışmasında öğrencilerin %40'ından daha fazlasının Dünya'nın dönüş yönü, mevsimlerin oluşumunda Dünya ile Güneş arasındaki mesafe, Evren içerisinde Güneş'in büyüklüğü, Ay'ın görünümü, gök cisimlerinin Dünya'ya uzaklığı, Dünya'nın kendi eksenini ve Güneş'in eksenini etrafındaki dönüş süresi ve gezegenler ile ilgili kavram yanlışlarına sahip olduğunu tespit etmiştir.

Akbaş(2002)'in "İlköğretim 6. Sınıf Öğrencilerinin Coğrafi Kavramları Anlama Düzeyleri ve Kavram Yanlışları" adlı yüksek lisans çalışmasında özellikle Fiziki Coğrafya konularına ait 14 kavramda öğrencilerin büyük bir bölümünün kavram yanlışlarına sahip olduğunu tespit etmiş ve bunların giderilmesi üzerine önerilerde bulunmuştur.

Yazıcı vd (2004)'nin "Yüksek Öğrenim öğrencilerinin Hava ve İklim Olaylarını Anlama Seviyeleri ve Kavram Yanlışları"adlı çalışmalarında

Üniversite birinci sınıfa devam eden öğrencilerin iklimle ilgili olarak sorun oluşturacak oranda kavram yanlışlarına sahip olduklarını ve bu öğrenci gruplarının söz konusu kavramları ilköğretim birinci kademedan itibaren Üniversiteye, hatta güncel hayatta da öğrenmekte olduklarına dikkat çekmektedir.

Alkış (2006)'ın "İlköğretim Öğrencilerinin Yağış Kavramını Algılamaları Üzerine Bir Araştırma" adlı çalışmasında öğrencilerin nem kavramıyla ilgili olarak nemin ne olduğu, su buharının özellikleri, atmosfere karışan suyun kaynağı, sıcaklık nem ilişkisi, nemli ve kuru havanın ağırlığı, nemin günlük ve yıllık sıcaklık farklarındaki etkisi, buharlaşma ve yoğunlaşma konularıyla ilgili çeşitli yanlış algılamalara sahip oldukları saptamıştır. Ayrıca, öğrencilerin genel anlamda yağış kavramı, sıcaklık yağış ilişkisi, basınç yağış ilişkisi, simsek/ yıldırım/ gök gürültüsü ve tüm yağış çeşitlerinin oluşumlarıyla ilgili olarak çeşitli yanlış algılamalara sahip olduğunu tespit etmiştir.

Çakmak (2006)'ın "İlköğretim 6.Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersi Nüfus ve Yerleşme Konusunda Geçen Kavramları Anlama Düzeyleri ve Kavram Yanlışları" adlı çalışmasında, öğrencilerin nüfus ve yerleşme konularıyla ilgili kavram yanlışlarına sahip oldukları tespit etmiş, yaptığı istatistikler sonucunda; Veli eğitim durumlarına göre lise ve üstü okul mezunu olan velilerin çocuğu ile ilköğretim mezunu olan velilerin çocuğunun başarıları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulmuştur. Ayrıca farklı eğitim bölgelerindeki okullara göre öğrencilerin başarı yüzdeleri arasında da yine istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde fark tespit etmiştir.

Sülün ve Kozcu (2005)'nin "İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Lise Giriş Sınavlarındaki Çevre ve Popülasyon Konusuyla İlgili Grafik Sorularını Algılama ve Yorumlamalarındaki Kavram Yanlışları" adlı çalışmalarında öğrencilerin çevre ve popülasyon konusundaki grafik sorularını yorumlamada yanlışları bulunduğunu tespit etmişler ve kavram yanlışlarının giderilmesi için öneriler getirmişlerdir.

Burton, Aron ve Francek (1994) "Clarification of Selected Misconceptions in Physical Geograp" çalışmaları, fiziki Coğrafya konularında birtakım kavram yanlışlarının açığa çıktığını belirtmişler ve kavram yanlışlarının giderilmesi için çeşitli öneriler getirmişlerdir.

Pinson (2001) ise öğrencilerin hava kavramı ile ilgili yaptığı çalışmada, "Hava nasıl değişir?" sorusuna öğrencilerin kendisini şaşırtacak derecede doğru cevap verdiklerini belirtmiştir

Henriques (2000) Öğrencilerin hava ile ilgili konular üzerine yaptıkları çalışmada kavram yanlışlarının çoğunluğunun okul sisteminde oluştuğunu tespit etmişlerdir.

Cin (2004)'in "İlkokul1.sınıf Öğrencilerinin Deniz ve Göl Kavramlarını Algılamaları" üzerine yaptığı çalışmada öğrencilerin dere, deniz, göl kavramları hakkındaki bilgilerini araştırmış ve öğrencilerin çok sayıda kavram yanlışına düştüklerini hatta bazı öğrencilerin tahmini açıklamalarda bulduklarını tespit etmiştir.

Uşak(2004)'in "İlköğretim öğrencilerinin erozyon hakkındaki ön bilgileri ve kavram yanlışları" adlı çalışmasında öğrencilerin, Erozyon kavramı, erozyona etki eden faktörler, toprağın yapısının erozyona etkisi hakkında eksik bilgilere ve bazı kavram yanlışlarına sahip olduklarını tespit etmiştir.

2. ÇALIŞMANIN ÖNEMİ (RESEARCH SIGNIFICANCE)

Bu çalışmada İlköğretim beşinci sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersi Coğrafya konularında geçen kavramları öğrenme düzeyi ve kavram yanlışları araştırılmıştır. Bu kavramlar; İlköğretim beşinci sınıf Sosyal Bilgiler dersi içinde; İnsanlar, Yerler ve Çevreler, Üretim, Dağıtım ve Tüketim, Küresel Bağlantılar konuları içinde ele alınmıştır.

Gerek Coğrafya gerekse Sosyal Bilgiler eğitimcilerinin şimdiye kadar yaptıkları çalışmalarda öğrencilerin Coğrafya konularındaki pek çok kavram hakkında yanlışlara düştükleri tespit edilmiştir. Bu konuda daha çok fen bilimlerinde çalışmaların yapıldığı ancak coğrafyada çalışmaların yeterince yapılmadığı görülmektedir. Bu çalışma bu alanda yapılan ender çalışmalardan biri olması ve kavram yanlışlarının giderilmesine yönelik öneriler getirmesi açısından önem arz etmektedir.

Bu nedenle bu çalışmada Adıyaman il merkezindeki İlköğretim okulları 5.sınıfında okuyan öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersi Coğrafya konuları içinde geçen kavramları öğrenme düzeyini ve kavram yanlışlarını tespit etmek amacıyla

Bunun için şu problem cümleleri oluşturulmuştur.

- İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin, Sosyal Bilgiler dersine ait Coğrafya konularında geçen kavramları öğrenme düzeyleri üzerinde öğrenim gördükleri okulların buldukları bölgelere göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark var mıdır?
- İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin, Sosyal Bilgiler dersine ait Coğrafya konularında geçen kavramları öğrenme düzeyleri üzerinde cinsiyetlerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark var mıdır?
- İlköğretim 5.sınıf öğrencilerinin, Sosyal Bilgiler dersine ait Coğrafya konularında geçen kavramları öğrenme düzeyleri üzerinde anne ve babalarının eğitim durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark var mıdır?
- İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin, Sosyal Bilgiler dersine ait Coğrafya konularında geçen kavramları öğrenme düzeyleri üzerinde ailelerinin ekonomik durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark var mıdır?
- İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin, Sosyal Bilgiler dersine ait Coğrafya konularında geçen kavramların en çok hangilerinde yanlışlanmaktadır.
- İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin, Sosyal Bilgiler dersine ait Coğrafya konularında kavramların en az hangilerinde yanlışlanmaktadır.

3. YÖNTEM (METHOD)

3.1. Örneklem (Sample)

Çalışmanın evrenini 2008-2009 eğitim-öğretim yılında Adıyaman İl merkezindeki İlköğretim okullarında öğrenim gören 338 beşinci sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise Adıyaman İli'nin farklı sosyo ekonomik düzeydeki mahallelerinde yer alan yedi İlköğretim okulundan gönüllülük esasına göre seçilmiş beşinci sınıf öğrencileri oluşturmaktadır.

3.2. Araçlar (Instruments)

Çalışmada veri toplama aracı olarak anket uygulanmıştır. Anket iki bölümden oluşmaktadır. Anketin birinci bölümünde öğrencilerin okul, cinsiyet, anne ve babalarının eğitim durumu ile ailenin ekonomik gelirinin sorulduğu kişisel bilgiler bulunmaktadır. Anketin ikinci bölümünde ise öğrencilerin coğrafi kavramları öğrenme düzeyini belirlemek amacıyla oluşturulan KÖD (Kavram Öğrenme Düzeyi) test soruları bulunmaktadır.

Test soruları oluşturulurken İlköğretim beşinci sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarında geçen coğrafi kavramlar incelenmiş ve 14 kavram tespit edilmiştir. Test soruları çoktan seçmeli türde olup her bir soru 4 seçenekten oluşmaktadır. Kapsam geçerliliği için uzman görüşü alınmıştır. Uygulamada her doğru cevap için 2 puan, her yanlış cevap için ise bir puan verilmiştir. Ortalama puan düzeyi 14 ile 28 arasında değişmektedir. Testin cronbach-alpha değeri 0,67 olarak bulunmuştur.

3.3. Verilerin Analizi (Data Analysis)

Bu çalışmada, çoktan seçmeli sorular yardımıyla toplanan nitel veriler SPSS 11 (Statistical Package for the Social Sciences) paket programında değerlendirilmiştir. Birinci bölümde yer alan soruların değerlendirilmesinde; frekans, yüzde ve aritmetik ortalama teknikleri kullanılmıştır. Cinsiyete göre farklılığı test etmek için "bağımsız t-testi" kullanılmıştır. Okullar arası farklılıklar, ailenin gelir düzeyi ile anne ve babanın eğitim durumuna göre farklılıkları tespit etmek amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Varyans analizi sonrasında yapılan ikili karşılaştırmalarda ortaya çıkan istatistiksel farkın hangi gruplar arasında oluştuğunu tespit etmek amacıyla Scheffe testi kullanılmıştır. Katılımcıların öğrenim gördükleri okula, cinsiyete, anne ve babanın eğitim durumuna ve ailenin gelir düzeyine göre coğrafi kavramları öğrenmelerinin etkilenip etkilenmediği sınılanmış ve bulgular tablolar halinde sunulmuş yorumlanmıştır. Ölçeğin istatistiksel çözümlerinde anlamlılık düzeyi .05 olarak benimsenmiştir.

4. BULGULAR (FINDINGS)

Öğrencilerin kavramları öğrenme düzeyi ve kavram yanlışlarını tespit etmek amacıyla hazırlanan KÖD (Kavram Öğrenme Düzeyi) ölçeği toplam 338 öğrenci tarafından doldurulmuştur. Araştırmaya katılan öğrencilerin 152'si (%44,7)'si kız ve 186'sı (%55,3)'ü erkek öğrencilerdir. Öğrencilerin coğrafi kavramları öğrenme düzeyi üzerinde öğrenim gördükleri okul, cinsiyet, anne ve babalarının eğitim durumu ve ailenin ekonomik gelirinin farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Ayrıca sorular kendi içinde tek tek değerlendirilip frekans ve aritmetik ortalamaları hesaplanarak hangi kavramları daha iyi öğrenebildikleri hangi kavramları anlamakta güçlük çektiği araştırılmıştır. İlköğretim beşinci sınıf öğrencilerinin KÖD (Kavram Öğrenme Düzeyi) puanlarının genel dağılımı Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Coğrafi kavramları öğrenme düzeyine ilişkin öğrencilerin genel durumu
(Table 1. General affair about the learning levels of geographical concepts of students)

N	Minimum	Maksimum	\bar{X}	S
338	17,00	29,00	22,95	2,28

Tablo 1 incelendiğinde öğrencilerin coğrafi kavramları öğrenme düzeyinin aritmetik ortalaması %22.95 dir.Bu ortalamaya göre öğrencilerin kavramları öğrenme düzeyinin düşük olduğu söylenebilir.Elde edilen puanların standart sapması 2,28 bulunmuştur. Sorulara verilen maksimum puan toplamı 29.00 minimum puan toplamı 17.00'dir.

Tablo 2. Öğrenim gördükleri okullara göre öğrencilerin coğrafi kavramları öğrenme düzeyine ilişkin puanlarının anova testi sonuçları
(Table 2. According to schools Results of Anova analysis about the learning levels of Geographical concepts of students)

Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P
Gruplar arası	238,354	6	39,726	8,680	0,000*
Gruplar içi	1514,889	331	4,577		
Toplam	1753,243	337			

P < .05

Tablo 2 incelendiğinde İlköğretim öğrencilerinin okudukları okula göre coğrafi kavramları öğrenme düzeyinde bir anlamlı farklılık bulunmaktadır. (P<.05)Bu farklılığın hangi okullar arasında olduğunu anlamak için sheffe testi uygulanmıştır. Sheffe testi sonuçları Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. Öğrenim gördükleri okullara göre öğrencilerin coğrafi kavramları öğrenme düzeyi sheffe testi sonuçları
(Table 3. According to schools results of sheffe analysis about the learning levels of geographical concepts of students)

Gruplar	Ortalama Fark	SS	P
Altınşehirİ.Ö-Cengiz Topel İ.Ö	-2,2981	0,39803	0,000*
Cumhuriyet İ.Ö-Menderes İ.Ö	2,0410	0,89056	0,030*
Tekel 75.Yıl.İ.Ö-Cengiz Topel İ.Ö	-1,7500	0,47837	0,040*
23 Nisan İ.Ö- Cengiz Topel İ.Ö	-2,3750	0,47837	0,001*
Cengiz Topel İ.Ö-Menderes İ.Ö.	3,2300	0,54542	0,000*

P < .05

Tablo 3 incelendiğinde Cengiz Topel İlköğretim Okulu öğrencilerinin, Altınşehir İlköğretim, Tekel 75.Yıl İlköğretim, 23 Nisan İlköğretim ve Menderes İlköğretim Okullarına göre, Cumhuriyet İlköğretim Okulunun ise Menderes İlköğretim Okuluna göre daha yüksek puanlara sahip olduğu görülmüştür. Gerek Cengiz Topel İlköğretim okulu gerekse Cumhuriyet İlköğretim okulunun ilin merkezi okullarından olması yanı sıra sosyoekonomik çevrelerinin de daha iyi olması dikkat çekmektedir.

Tablo 4. Annenin eğitim durumuna göre öğrencilerin coğrafi kavramları öğrenme düzeyine ilişkin anova testi sonuçları
(Table 4. According to educational backgrounds of mother the results of anova analysis about the learning levels of geographical concepts of students)

Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P
Gruplar arası	100,795	3	33,598	6,791	0,000*
Gruplar içi	1652,448	334	4,947		
Toplam	1753	337			

$P < .05$

Tablo 4 incelendiğinde, Öğrencilerinin, annelerinin eğitim durumuna göre Coğrafi Kavramları öğrenme düzeyine ilişkin elde edilen puanların genel dağılımları arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır. ($P < .05$) Bu farklılığın hangi eğitim düzeyinde olduğunu anlamak için Scheffe testi uygulanmıştır. Scheffe testi sonuçları Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5. Annenin eğitim durumuna göre öğrencilerin coğrafi kavramları öğrenme düzeyi scheffe testi sonuçları
(Table 5. According to educational backgrounds of mother the results of scheffe analysis about the learning levels of geographical concepts of students)

Gruplar	Ortalama Fark	SS	P
İlkokul ve okuma yazma bilmeyen - Lise ve dengi okul mezunu	-1,3546*	0,37129	0,004*
İlkokul ve okuma yazma bilmeyen- Fakülte ve Yüksekokul mezunu	-1,7779*	0,59383	0,031*

$P < .05$

Tablo 5 İncelendiğinde, anneleri ilkokul mezunu ve okuma yazma bilmeyen öğrencilerin Coğrafi kavramları öğrenme düzeyinde, anneleri lise ve üniversite mezunu olan öğrencilere göre aralarında anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Tablo 6. Babanın eğitim durumuna göre öğrencilerin coğrafi kavramları öğrenme düzeyine ilişkin anova testi sonuçları
(Table 6. According to educational backgrounds of father the results of anova analysis about the learning levels of geographical concepts of students)

Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P
Gruplar arası	186,440	3	62,147	13,248	0,000*
Gruplar içi	1566,803	334	4,691		
Toplam	4950,052	211			

$P < .05$

Tablo 6 incelendiğinde öğrencilerinin, babanın eğitim durumuna göre Coğrafi Kavramları öğrenme düzeyine ilişkin elde edilen puanların genel dağılımları arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır. ($P < .05$) Bu farklılığın hangi eğitim düzeyinde olduğunu anlamak için Scheffe testi uygulanmıştır. Scheffe testi sonuçları Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7. Babanın eğitim durumuna öğrencilerin göre coğrafi kavramları öğrenme düzeyine ilişkin scheffe testi sonuçları
(Table 7. According to educational backgrounds of father the results of scheffe analysis about learning levels of geographical concepts of students)

Gruplar	Ortalama Fark	SS	P
İlkokul ve okuma yazma bilmeyen-ortaokul mezunu	-1,0639*	0,29304	0,005*
İlkokul ve okuma yazma bilmeyen-Lise mezunu	-1,2684*	0,31031	0,001*
İlkokul ve okuma yazma bilmeyen-Üniversite ve Yüksekokul mezunu	-2,2829*	0,41439	0,000*

$P < .05$

Tablo 7 incelendiğinde babaları İlkokul mezunu ve okuma yazma bilmeyen öğrencilerin Coğrafi kavramları öğrenme düzeyinde babaları lise ve üniversite mezunu olan öğrencilere göre anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Tablo 8. Ailenin maddi gelir durumuna göre öğrencilerin coğrafi kavramları öğrenmesine ilişkin anova testi sonuçları
(Table 8. According to economical conditions of the parents the results of anova analysis about learning levels of geographical concepts of students)

Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P
Gruplar arası	134,537	3	44,846	9,253	0,000*
Gruplar içi	1618,706	334	4,846		
Toplam	1753,243	337			

$P < .05$

Tablo 8 İncelendiğinde, Öğrencilerinin, ailenin maddi gelirine göre Coğrafi Kavramları öğrenme düzeyine ilişkin elde edilen puanların genel dağılımları arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır. ($P < .05$) Bu farklılığın hangi gelir grupları arasında olduğunu anlamak için Scheffe testi uygulanmıştır. Scheffe testi sonuçları Tablo 9'da verilmiştir.

Tablo 9. Ailenin maddi gelir durumuna göre öğrencilerin coğrafi kavramları öğrenmesine ilişkin scheffe testi sonuçları
(Table 9. According to economical conditions of the parents the results of scheffe analysis about learning levels of geographical concepts of students)

Gruplar	Ortalama Fark	SS	P
500 YTL ve altı-750-1000 YTL	-1,1843*	0,38076	0,291*
500 YTL ve altı-1000 YTL ve üstü	-1,5918*	0,33217	0,000*

$P < .05$

Tablo 9 incelendiğinde ailesinin maddi gelir düzeyi daha düşük olan öğrencilerin kavramları öğrenme düzeyi daha üst düzey gelire sahip ailelerin öğrencilerine göre daha yüksek olarak görülmektedir.

Tablo 10. Farklı anlama seviyelerinde verilen cevaplara göre öğrenci frekans ve yüzdeleri
(Table 10. Frequency and percentages of the students who gave responses the in different levels of understanding)

Madde No	Yanlış cevap sayısı	Yanlış cevap % si	Doğru cevap sayısı	Doğru cevap % si
1	37	10.9	301	89.1
2	204	60.4	134	39.6
3	231	68.3	107	31.7
4	215	63.6	123	36.4
5	166	49.1	172	50.9
6	49	14.5	289	85.5
7	65	19.2	273	80.8
8	184	54.4	154	45.6
9	137	40.5	201	59.5
10	121	35.8	217	64.2
11	291	86.1	47	13.9
12	40	11.8	298	88.2
13	153	45.3	185	54.7
14	197	58.3	141	41.7

Her doğru için Cevap için 2 puan her yanlış cevap için 1 puan verilmiştir.

Tablo 10 incelendiğinde öğrencilerin, ada %89.1, deprem (%85.5), kroki (%80.8) ve TSE (%88.2) kavramlarını %80'in üzerinde, göl (%50.9), tahıl (%59.5), kültür (%64.2), ihtiyaç (%54.7) gibi kavramları %50'nin üzerinde bir doğrulukla cevapladıkları, buna karşılık ithalat (%13.9), iklim (%36.1), körfez (%31.7), köy (%41.7), çevre (%45.6), kavramlarını ise %40'ın altında bir oranda doğru cevapladıkları görülmüştür.

5. TARTIŞMA VE SONUÇ (DISCUSSION AND CONCLUSIONS)

Bu çalışma ile İlköğretim beşinci sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersi Coğrafya konuları içinde geçen coğrafi kavramları öğrenme düzeyini ve kavram yanlışlıkları belirlenmeye çalışılmıştır. Öğrencilerin coğrafi kavramları öğrenme düzeyinin öğrenim gördükleri okula, cinsiyete, annenin ve babanın eğitim durumu ile ailenin maddi gelirine göre farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Çalışmada İlköğretim beşinci sınıf öğrencilerinin Coğrafi Kavramları öğrenme düzeyinin cinsiyete göre bir farklılık göstermediği ancak okudukları okula, annenin ve babanın eğitim durumuna ailenin gelir düzeyine göre farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Ayrıca öğrencilerin somut kavramları daha kolay öğrendikleri buna karşılık soyut kavramları öğrenmekte güçlük çektiği veya yanlış öğrendiği görülmüştür.

İlköğretim öğrencilerinin Kavram Öğrenme Düzeyi (KÖD) testinden aldıkları en düşük puan 14, en yüksek puan 28'dir. Alınan puanların aritmetik ortalaması 22.95'dir. Bu değerler göz önüne alındığında İlköğretim beşinci sınıf öğrencilerinin Coğrafi kavramları öğrenme düzeyinin düşük olduğu söylenebilir. İlköğretimin sekiz yıl olduğu göz önüne alındığında öğrencilerin öğrendikleri bu yanlış kavramları devam eden eğitimleri sürecinde de sürdürecektir olduğunu söyleyebiliriz. Öğrencilerin öğrendikleri yanlış kavramları değiştirmenin güç olduğunu araştırmalar göstermiştir (Osborne ve Freyberg, 1985; Hameed, Haekling ve Garnet, 1993).

İlköğretim öğrencilerinin Coğrafi kavramları öğrenme düzeyine ilişkin puan ortalamaları, eğitim gördükleri okula göre incelendiğinde, okulun bulunduğu çevrenin etkili olduğunu söyleyebiliriz. Kavram Öğrenme Düzeyi (KÖD) puanları daha yüksek olan öğrencilerin, Sosyo-kültürel bakımdan daha iyi bir düzeyde bulunan semtlerde yer aldığı tespit edilmiştir. Bu durum sosyo-kültürel çevrenin kavram öğrenmede etkili bir faktör olduğunu göstermektedir. Buna benzer sonuçları (Lubben, Netshisuulu ve Campell, 1999; Committee on Undergraduate Education, 1996; Çakmak, 2006) tarafından yapılan çalışmalar da desteklemektedir.

İlköğretim öğrencilerinin Coğrafi kavramları öğrenme düzeyine ilişkin puan ortalamaları, anne ve baba eğitim düzeyi açısından incelendiğinde, ilkokul mezunu veya okuma yazma bilmeyen anne - babaların çocuklarının puan ortalamaları, anne-babaları lise ve Üniversite mezunu olan çocuklara göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu durumun ilkokul mezunu veya okuma yazma bilmeyen anne-babaların çocuklarına kavram öğrenme sürecinde müdahaleci olmamasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Kavramları lise ve üniversite eğitimleri sırasında yanlış öğrenen anne -babalar öğrendikleri bu yanlış kavramları çocuklarına da aktararak kavramların yanlış yerleşmesine katkıda bulunduğu düşünülmektedir.

İlköğretim öğrencilerinin Coğrafi kavramları öğrenme düzeyine ilişkin puan ortalamaları ailenin gelir düzeyi açısından incelendiğinde, aylık 500 YTL ve altında gelire sahip ailelerin çocuklarının puan ortalamaları aylık 500 TL'nin üstünde gelire sahip ailelerin çocukların puanlarından daha yüksek bulunmuştur. Bu durum kavram öğrenmede ailenin ekonomik gelir düzeyinin etkili olmadığını göstermektedir. Ancak Çakmak (2006) tarafından yapılan bir çalışmada bunun tersi bir durum ortaya çıkmıştır. Bu çalışmada gelir düzeyi yüksek ailelerin çocuklarının kavram öğrenme düzeyi daha yüksek bulunmuştur. Burada birbirinin tersi bir sonucun çıkması ailelerin ve bölgenin farklı sosyokültürel özelliklerinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

İlköğretim öğrencilerinin Coğrafi kavramları anlama düzeyine ilişkin puan ortalamaları, Coğrafi Kavramları Öğrenme Düzeyi (KÖD) testine verdikleri cevaplar açısından incelendiğinde öğrencilerin daha soyut kavramları anlamakta güçlük çektikleri veya yanıldıkları görülmektedir. Öğrencilerin ithalat (%13), İklim (%36), körfez (%31), erozyon (%35.1), köy (%41.7), çevre (%45.6) kavramlarını düşük oranlarda doğru cevapladıkları görülmektedir. Buna karşılık daha somut olarak görebildikleri ada (%89,1), deprem (%85,5) TSE (%88,2), kroki (%80,8), ihtiyaç (%54.7), tahıl (%59.5), kültür (%64.2), göl (%50.9) kavramlarını daha yüksek oranda doğru cevapladıkları görülmektedir. Bu durum öğretim yönteminden kaynaklanabileceği gibi öğrencilerin yaş itibarıyla somut dönemden soyut döneme tam olarak geçememiş olmasıyla ve öğretmenlerin geleneksel yöntemlerle dersi işlemeyle ilişkilendirilebilir. Yazıcı ve Samancı (2003)'ya göre geleneksel yöntemlerle ders işleme ve teknolojik araçların okullardaki yetersizliği, öğrencilerin konuları anlamlı öğrenememelerine sebep olmaktadır.

Öğrencilerin yaş itibarıyla 11-12 yaş aralığında olması nedeniyle soyut döneme geçiş tam gerçekleşmemiş olabilmektedir. Bu nedenle öğrencilerin yeterince mantıksal düşünme yeteneğine sahip olmamaları onların soyut kavramları öğrenmesinde güçlük yaşamalarına

neden olabilmektedir. Piaget'e göre öğrencilerin soyut kavramları öğrenebilmeleri onların yeterli mantıksal düşünme yeteneğine sahip olmalarıyla mümkündür (Inhelder & Piaget, 1958). Bu konuyu destekleyen bir çalışma (Aydoğan, Güneş ve Gülçiçek 2003) tarafından yapılmış benzer sonuca ulaşılmıştır.

6. ÖNERİLER (RECOMMENDATIONS)

İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Coğrafya konuları içinde geçen Coğrafi kavramları öğrenme düzeyi ve kavram yanlışlarını belirlemek amacıyla yapılan bu çalışmada öğrencilerin bazı coğrafi kavramları tam olarak öğrenemedikleri tespit edilmiştir. Bu kavram yanlışlarının giderilmesi amacıyla şunların yapılması önerilmektedir.

- Öğretmenler öncelikle hangi konu ve kavramlarda daha çok kavram yanlışlarının ortaya çıktığını tespit etmelidirler. Tespit ettikleri kavrama göre doğru strateji ve teknikleri derslerinde uygulamaya özen göstermelidirler. Bunu yaparken öğrencilerin ön bilgilerini harekete geçirecek aktif öğretim metotlarını kullanması uygun olacaktır.
- Kavramların öğretimi sırasında öğretmenler sık sık tekrarlara, dönüt ve pekiştirme kullanmaya özen göstermelidirler.
- Öğretmenler özellikle soyut kavramları öğretirken konuyu daha somut hale getirmek amacıyla görsel materyallerden yararlanmaya dikkat etmelidirler. Bunlar bilgisayar, tepegöz, slâyt makineleri vb.dir
- Derslerde Coğrafya'nın en önemli somut görselleri olan harita, grafik, şema gibi materyallerin kullanımına özen gösterilmelidir.
- Derslerde öğrenciyi aktif hale getirecek yöntem ve metotlar kullanılmalıdır. Bunlar çalışma yaprakları, kelime oyunları, bulmacalar, sınıf içi oyunlar, bahçe oyunları vb olabilmektedir.
- Mümkün oldukça çevre gezileri düzenlenerek öğrencilerin kavramları yerinde görmesi sağlanmalıdır.

KAYNAKLAR (REFERENCES)

- Akbaş, Y., (2002). İlköğretim 6. Sınıf Öğrencilerinin Coğrafi Kavramları Anlama Düzeyleri ve Kavram Yanlışları, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Trabzon.
- Akgün, A. Gönen, S., (2004).Çözünme Ve Fiziksel Değişim İlişkisi Konusundaki Kavram Yanlışlarının Belirlenmesi Ve Giderilmesinde Çalışma Yapraklarının Önemi, Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi www.e-sosder.com, c:3, S: 10.
- Alkış, S., (2006). İlköğretim Öğrencilerinin Yağış Kavramını Algılamaları Üzerine Bir Araştırma, Uludağ Ün. Sos. Bil. Enst. Doktora Tezi, (yayımlanmamış).
- Amir, R. and Tamir, P., (1994). In-Depth Analysis of Misconceptions as a Basis For Developing Research-based Remedial Instruction: The Case of Photosynthesis, The American Biology Teacher, S:56
- Atasoy, B., Kadayıfçı, H. ve Akkus, H., (2003). Lise 3. Sınıftaki Öğrencilerin Kimyasal Bağlar Konusundaki Yanlış Kavramları ve Bunların Giderilmesi Üzerine Yapılandırmacı Yaklaşımın Etkisi, Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, S: 1.

- Aydoğan, S., Güneş, B. ve Gülçiçek, Ç., (2003). Isı ve Sıcaklık Konusunda Kavram Yanılgıları, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, c: 23, S:2, ss:111-124, Ankara.
- Baloğlu, N,U., (2005).İlköğretim 6. Sınıf Öğrencilerinin Dünya ve Evren Konusu İle İlgili Kavram Yanılgıları GÜ, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt 25, Sayı 1.
- BURTON, D.N. and ROBERT, H A., (1992).Clarification of Selected Misconceptions in Physical Geography, Journal of Geography, informaworld.com.Page 1.
- Büyükkasap, E., Düzgün, B. ve Ertugrul, M., (2001). Lise Öğrencilerinin Işık Hakkındaki Yanlış Kavramları, Milli Eğitim Dergisi, S.149, Ankara.
- Campbell, E. and Piccinin, S., (1999). "Active Learning" Centre for University Teaching,Teaching Options Pedagogiques, Feb.1999, Vol.3, No.1
- Cin, M., (2004). İlkokul 1. Sınıf Öğrencilerinin Deniz Kavramını Algılamaları Üzerine Bir Araştırma, Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri, c:4,s:1, Ankara.
- Committee On Undergraduate Science Education.,(1996). Science teaching reconsidered: a handbook by the National Academy Press.
- Coşkun, M., (2003). Coğrafya Öğretiminde Nem Konusundaki Kavram Yanılgıları ve Giderilmesine Yönelik Öneriler, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, c:23 s:3,Ankara.
- Coşkun, M., (2003). Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarındaki Coğrafya Ünitelerinin İçerik Yönünden Değerlendirilmesi, Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu Sosyal Bilgiler, Ed: Cemalettin Şahin, Gündüz Eğitim ve Yayıncılık, Ankara.
- Çakmak, F., (2006). İlköğretim 6.Sınıf Öğrencilerinin Nüfus ve Yerleşme Konularında Geçen Kavramları Anlama Düzeyi, Yüksek Lisans Tezi (basılmamıştır).Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çalık, M., (2003). Farklı Öğrenim Seviyesindeki Öğrencilerin Çözeltilerle İlgili Kavramları Anlama Seviyelerinin Karşılaştırılması, Yüksek Lisans Tezi. (Yayımlanmamış)K.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Doğanay, H., (1993). Coğrafya'da Metodoloji, Genel Metotlar ve Özel Öğretim Metotları, Öğretmen Kitapları Dizisi, MEB, İstanbul.
- Doğanay, H., (2002). Coğrafya Öğretim Yöntemleri, Aktif Yayınevi, Erzurum.
- DOĞANAY, H., ZAMAN, S., (2002). Orta Öğretim Coğrafya Eğitiminde Hedefler-Stratejiler ve Amaçlar, Doğu Coğrafya Dergisi, 8, s.7-25.
- Ebenezer, J.V. and Fraser, M.D., (2001). First Year Chemical Engineering Students' Conception of Energy in Solution Processes: Phenomenographic Categories for Common Knowledge Construction. Science Education, Vol:85.
- Ekiz, D. ve Akbaş, Y., (2005). İlköğretim 6. Sınıf Öğrencilerinin Astronomi ile ilgili Kavramları Anlama Düzeyi ve Kavram Yanılgıları, Milli Eğitim Dergisi, Sayı:165
- Ertepinar, H., Demircioğlu, H., Geban, Ö. ve Yavuz, D., (1998). Benzeşme ve Bilgisayarlı Öğretimin Mol Kavramını Anlamaya

Etkisi, III. Ulusal Fen Bilimleri Eğitimi Sempozyum, K.T.Ü. Fatih Eğitim Fakültesi, Trabzon.

- Eyidoğan, F. ve Güneysu, S., (2002). İlköğretim 8.Sınıf Fen Bilgisi Kitaplarındaki Kavram Yanılgıları İncelenmesi, http://www.fedu.metu.edu.tr/ufbmek-5/b_kitabi/PDF/Fen/Bildiri/t72d
- Gagne, R.M., (1965). The Conditions Of Learning. New York: Holt, Rinehart And Winston.
- Gardner, W. and Doğanay, H., (1996). Ortaöğretim Sosyal Bilimler Öğretimi. Ankara: YÖK/WORLD BANK, National Education Development Project. Trial Edition.
- Hameed, H., Hackling, M.W., and Garnett, P.J., (1993). Facilitating Conceptual Change In Chemical Equilibrium Using A CAI Strategy. International Journal Of Science Education, 15.
- Henriques, L., (2000). Children's misconceptions about weather: A review of literature. <http://www.csulb.edu/~lhenriqu/NARST2000.htm>
- Inhelder and Piaget., (1958), The psychology of intelligence, New York: Harcourt, Brace.
- Karamustafaoğlu, O., Özmen, H. ve Ayvacı, H.S., (2004). Isı ve Sıcaklık Kavramlarının Öğrencilerin Zihninde Yapılanmasına Yönelik Bir Örnek Olay İncelemesi, 19 Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, (17), s.98-99
- Köroğlu, H., Yavuz, G. ve Ertem, S., (2004). 11.Sınıf Öğrencilerinin Geometri Dersinde Karşılaştıkları Bazı Kavram Yanılgıları ve Çözüm Önerileri, XII. Eğitim Bilimleri Kongresi Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Lubben, F., Netshisuauulu, T. and Campell, B., (1999). Students' Use of Cultural Metaphors and Their Scientific Understandings Related to Heating. Science Education, 83, 761-774
- Osborne, R.J. and Freyberg, P., (1985). Learning in science: The implication of children's science. Auckland: Heinmann.
- Öztuna, A., (2002). Kavram Haritalarının Grup Döngüsünde Yapılandırılmasının Başarıya ve Kavram Gelişimine Etkisi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü (Yayınlanmamış) Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Pinson R., (2001). Misconceptions Research, Weather by Ruth Pinson www.esu.edu/sps/Dean/miscon-weather.htm.
- PLATTEN, L., (1995). Talking Geography: an Investigation into Young Children's Understanding of Geographical Terms Part-1, International Journal of Early Years Education, Vol.3, Number:1
- Rowell, A.J., Dawson, C.J. and Harry, L., (1990). Changing Misconceptions: a challenge to science education, International Journal Science Education, Vol:12.
- Sülün, Y. ve Kozcu, N., (2005). İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Lise Giriş Sınavlarındaki Çevre ve Popülasyon Konusuyla İlgili Grafik Sorularını Algılama Ve Yorumlamalarındaki Yanılgıları Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi, c:7, s:1.
- Şahin, S., (2004). Coğrafya Öğretiminde Beş Temel Konu, XII.Eğitim Bilimleri Kongresi Bildiriler, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Şahin, T.Y. ve Yıldırım, S., (1999). Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme, Ankara, Anı Yayıncılık.
- Uşak, M., (2004). İlköğretim 6.7.8,sınıf Öğrencilerinin Erozyon Kavramı Hakkındaki Ön Bilgileri ve Kavram Yanılgıları, Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi, C: 5, S: 2,ss:277-285
- Yazıcı, H., Başbüyük, A. ve Doğar Gürses, A., (2004). Yüksek Öğrenim Öğrencilerinin Hava Ve İklim Olaylarını Anlama Seviyeleri Ve Kavram Yanılgıları, Milli Eğitim Dergisi, s:162
- Yazıcı, H. ve Samancı, O., (2003). İlköğretim Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Ders Konuları ile İlgili Bazı Kavramları Anlama Düzeyleri, Milli Eğitim Dergisi, s:158.